

מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית

על-פי Education at a Glance (EAG) 2020

מטרת התזכיר היא לסכם את הממצאים העולים מפרסום Education at a Glance (EAG) בשנת 2020, על מצבה של מערכת החינוך בישראל יחסית למדינות החברות ב-OECD¹. מרבית הנתונים מתייחסים לנתוני 2019 אך קיימים נתונים נוספים המתייחסים לשנת 2018. ההוצאה הלאומית לחינוך היא אחת הנתונים היחידים המתייחסים לשנת 2017.

ההשוואה נעשית לממוצע מדינות OECD ומדינות נבחרות נוספות. בשנים המוצגות בפרסום, יישום רפורמת "אופק חדש" הושלם בשלבי החינוך קדם יסודי ועד חטיבת הביניים כאשר רוב מוחלט של עובדי הוראה מועסקים במסגרת הרפורמה. עם זאת, שיעורי הצטרפות עובדי הוראה לרפורמת "עוז לתמורה", כולל עוז חלקי, בחטיבה העליונה עומד על 81% ממשורות המורים לשנת 2018/19. הדו"ח בא לתת הסברים, הבהרות וניתוחים סטטיסטיים וכלכליים, לחדד הבחנות בין שינויים ריאליים לבין שינויי הגדרות בדיווחים בנתוני החינוך המתפרסמים ב-EAG.

קיימים קשרי עבודה שוטפים עם נציגי ה-OECD ואגף החינוך של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה במטרה להתאים את הגדרות הנתונים הישראליים לאלה של ה-OECD.

הנתונים המוצגים בפרסום זה הינם פרי עבודתם של נציגי המדינות החברות בארגון ה-OECD. האינדיקטורים חושבו, עובדו, נבדקו ונשלחו למזכירות ארגון ה-OECD בפרז, במטרה לפתח ולעדכן מדדי השוואה והערכה בין-לאומיים.

לטובת פרסומי EAG עתידיים, מתכננים נציגי המדינות פעמיים בשנה. במהלך כינוסים אלה מתקבלות החלטות בדבר עדכוני מדדים, הוספה והשמטת אינדיקטורים ושינוי שיטות חישוב אשר מאושרות בדיונים. כמו כן נשמעות הרצאות ממיטב החוקרים בעולם והנציגים מחליפים מידע ורעיונות במטרה לחזק את הקשר בין המדינות ועם ארגון ה-OECD במטרה לשפר את מערכות החינוך.

¹ Organization for Economic Cooperation and Development - ארגון וולונטארי של המדינות המפותחות לשיתוף פעולה כלכלי ולהתווית דרכים לפיתוח.

EAG 2020 - ממצאים עיקריים

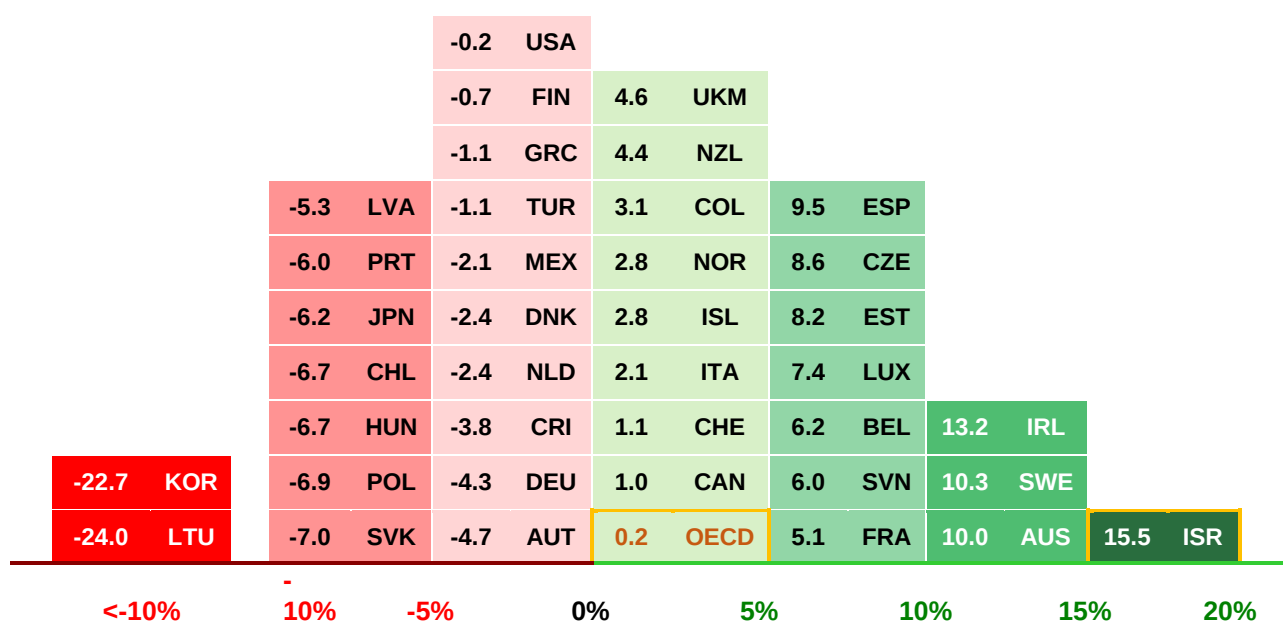
מספר הלוחות והתרשימים המופיעים בהמשך מתייחסים לחוברת "מערכת החינוך בישראל בראייה השוואתית בינלאומית על פי Education at a Glance (EAG) 2020" שתעלה באתר של המינהל כלכלה ותקציבים ב-08/09/2020.

כללי

שיעור בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל הוא בין הגבוהים ב-OECD

- שיעור הצעירים בני 6-17 מתוך כלל האוכלוסייה בישראל גבוה במיוחד והוא השני בגודלו מתוך כל מדינות הארגון, אחרי מקסיקו.
- בין 2010 ל-2018 אוכלוסיית בני 6-17 בישראל גדלה ב-15.5%. זה אחוז הגידול הגבוה ביותר מכל מדינות ה-OECD. במוצע ה-OECD אוכלוסייה זו עולה ב-0.2%.

תרשים 1.1: שיעור השינוי של גודל אוכלוסיית בני 6-17 בין 2010 ל-2018

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

AUS	אוסטרליה	FIN	פינלנד	MEX	מקסיקו
AUT	אוסטריה	FRA	צרפת	NLD	הולנד
BEL	בלגיה	GRC	יוון	NOR	נורווגיה
CAN	קנדה	HUN	הונגריה	NZL	ניו זילנד
CHE	שווייץ	IRL	אירלנד	OECD	OECD
CHL	צ'ילה	ISL	איסלנד	POL	פולין
COL	קולומביה	ISR	ישראל	PRT	פורטוגל
CRI	קוסטה ריקה	ITA	איטליה	SVK	סלובקיה
CZE	צ'כיה	JPN	יפן	SVN	סלובניה
DEU	גרמניה	KOR	קוריאה	SWE	שוודיה
DNK	דנמרק	LTU	ליטא	TUR	טורקיה
ESP	ספרד	LUX	לוקסמבורג	UKM	אנגליה
EST	אסטוניה	LVA	לטביה	USA	ארה"ב

בישראל צפיפות בכיתה גדולה יותר

- צפיפות התלמידים בכיתה גדולה יותר בישראל בכ- 25% בחינוך היסודי, 26.4 תלמידים בכיתה לעומת 21.1 תלמידים בממוצע ה-OECD. ישראל מצמצמת את מספר התלמידים בכיתה בחטיבות הביניים: מספר התלמידים בכיתה ירד ב-9.4% משנת 2005 ל-28.2 תלמידים בשנת 2018. ממוצע ה-OECD עומד על 23.3 תלמידים בכיתה, פער של כ-21%.
- שיעורי למידה בישראל גבוהים יותר מממוצע ה-OECD בקבוצות גיל 3-5 (100.0) ו-15-17 (94.8). שיעורי למידה בגילאי 3-5 בישראל הם הגבוהים ביותר ב-OECD.
- בישראל וב-OECD שיעורי למידת הבנות בקבוצת הגיל 15-17 גבוהים מאלה של הבנים. בישראל ההפרש גדול יותר. עם זאת, גם בנים וגם בנות עברו את ה-90%.

לוח 1.4: שיעורי למידה אצל בני 15-17 לפי מגדר ב-2018

בנות	בנים	כל האוכלוסייה	
96.3	93.4	94.8	ישראל
94.6	93.9	94.2	OECD

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

- שיעורי למידת הבנות בישראל גבוהים יותר מאלה של הבנות ב-OECD ומנגד, שיעורי למידת הבנים נמוכים יותר.
- בחטיבת הביניים, יחס התלמידים למשרת מורה בישראל קטן בכ- 15% מאשר יחס זה ב-OECD ובחטיבה העליונה הוא נמוך בכ-24%.

שעות לימוד ותוכנית לימודים

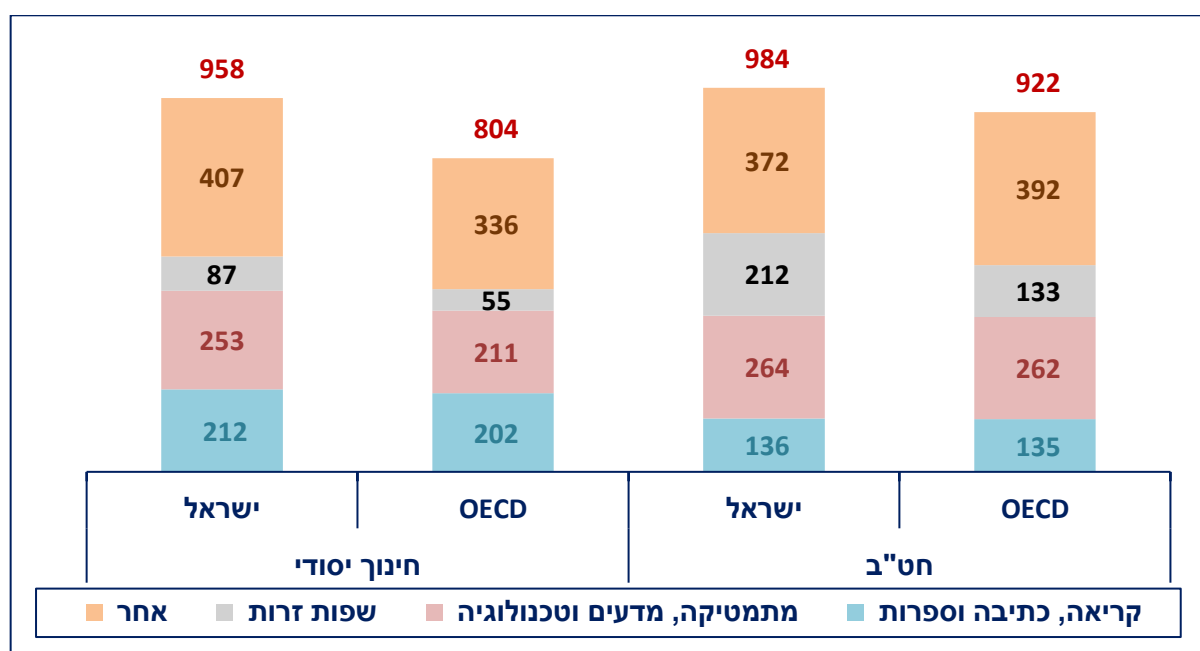
ישראל היא אחת מ-2 המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר

- עם 15 שנות לימוד חובה, ישראל ומקסיקו הן המדינות עם מספר שנות הלימוד החובה הגבוה ביותר ב-OECD. לשם השוואה, בממוצע מדינות הארגון חובה ללמוד כ-11 שנים.
- רק בישראל, מקסיקו והונגריה לימודי חובה מתחילים בגיל 3.

בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים יותר שעות בישראל

- בחינוך היסודי ובחט"ב לומדים בישראל יותר שעות מהממוצע של המדינות החברות ב-OECD: פער של 19% בחינוך היסודי ושל 7% בחטיבת הביניים.
- בישראל מספר שעות הלימוד בשפות זרות גבוה יותר. בקריאה, כתיבה וספרות ובמתמטיקה, מדעים וטכנולוגיה מספר שעות הלימוד גבוה יותר בחינוך היסודי בישראל ובחט"ב הוא זהה לזה של ה-OECD.

תרשים 2.3: ממוצע שעות לימוד חובה בשנה ביסודי ובחט"ב במקצועות נבחרים (2019)

מקור: עיבוד אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה מבוסס על EAG 2020, Tables D1.1, D1.2, D1.3 & D1.4, pp 359-362

המורים בישראל

המורים בחינוך היסודי נכחים יותר בבית הספר ומלמדים יותר ממורה ב-OECD. בחטיבה העליונה מורה בישראל נכח יותר ומלמד פחות. בחטיבת הביניים, מספר שעות נכחות ומספר שעות הוראה בישראל דומים לאלה של הארגון.

- בחט"ב ובחט"ע מספר ימים שמורה מלמד בישראל נמוך מזה שבממוצע ה-OECD. בחינוך היסודי מספר ימי הוראה בישראל דומה לזה שבממוצע ה-OECD.

לוח 3.1: שעות נכחות למורה ושעות הוראה לפי שלב חינוך ב-2019

חטיבה עליונה		חטיבת ביניים		חינוך יסודי		מדינה
שעות הוראה למורה	שעות נכחות למורה	שעות הוראה למורה	שעות נכחות למורה	שעות הוראה למורה	שעות נכחות למורה	
623	1,198	694	1,177	835	1,225	ישראל
680	1,158	712	1,185	778	1,192	OECD

מקור: EAG 2020, Tables D4.1 & D4.2, pp. 415-416

- בשנים האחרונות, בעקבות רפורמת 'אופק חדש' בחינוך היסודי ובחט"ב בישראל, המורים נוכחים יותר בבית הספר ומלמדים יותר. התחלת יישום רפורמת 'עוז לתמורה' בחט"ע הביא גם לגידול במספר שעות נוכחות ובמספר שעות הוראה.

מורים צעירים יותר בישראל

- גיל ממוצע של המורים בחינוך הקדם יסודי בישראל דומה לזה של ה-OECD. בכל שלבי החינוך האחרים המורים בישראל צעירים יותר מאשר ממוצע ה-OECD כאשר ההפרש בין גיל ממוצע של מורה בישראל וב-OECD יורד עם שלב החינוך (מורה בחינוך היסודי בישראל צעיר יותר בכ- 2.6 שנים, 1.9 בחט"ב ו-1.5 בחט"ע).

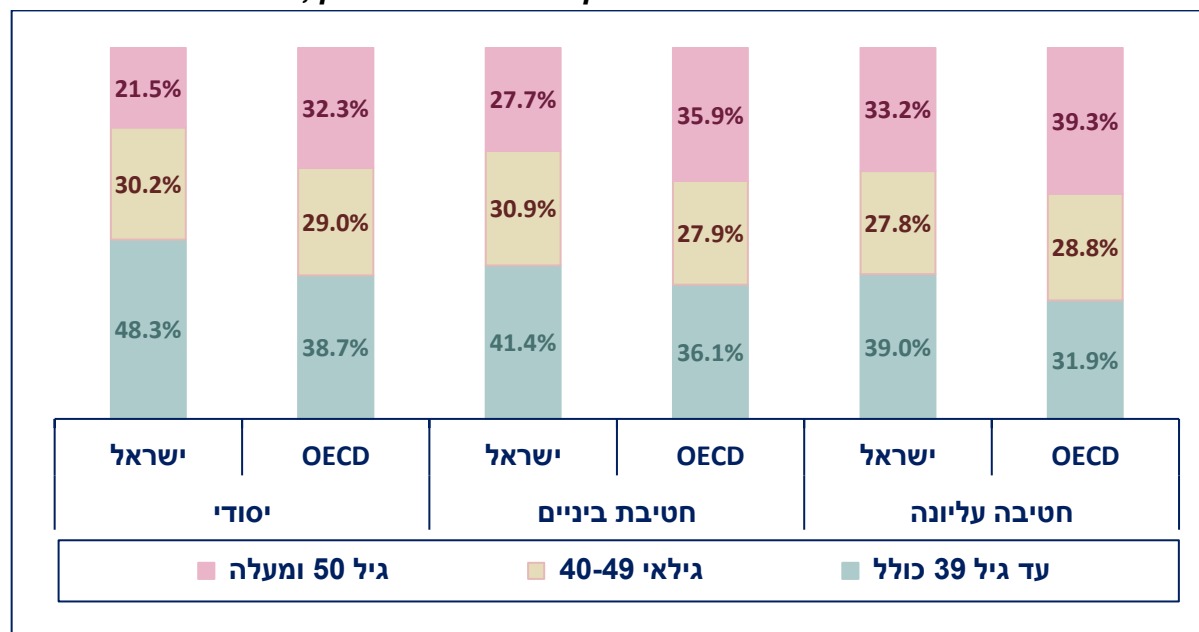
לוח 3.3: גיל ממוצע של המורים בישראל לפי שלב חינוך ב-2018

שלב חינוך				
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	
44.2	42.8	40.9	41.8	ישראל
45.7	44.7	43.5	41.5	OECD

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בכל שלבי החינוך שיעור המורים עד גיל 39 גבוה יותר בישראל מאשר בממוצע ה-OECD ושיעור המורים בני 50 ומעלה נמוך יותר.
- שיעור המורים המבוגרים גדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר. בישראל, כ- 33% מהמורים בחט"ע הם מעל גיל 50 לעומת כ-22% בלבד בחינוך היסודי.

תרשים 3.2: התפלגות באחוזים של המורים לפי קבוצות גיל ושלב חינוך, 2018

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

בכל שלבי החינוך כוח ההוראה בישראל בנוי ברובו ממורות

- שיעור המורות בישראל הינו גבוה משמעותית בכל שלבי החינוך בפרט בגני הילדים (מעל 99%) ובחינוך היסודי (מעל 85%). תופעה זו קיימת במרבית מדינות ה- OECD.
- שיעור המורים הגברים הולך וגדל בשלבי החינוך הגבוהים יותר, קרי בחטיבה העליונה. בקדם-יסודי שיעור הגברים הוא 0.6%, כ- 15% ביסודי, כ- 21% בחט"ב וכ- 30% בחט"ע. תנועה זו קיימת בממוצע ה-OECD, עם שיעור גברים גבוה יותר בכל שלבי החינוך.

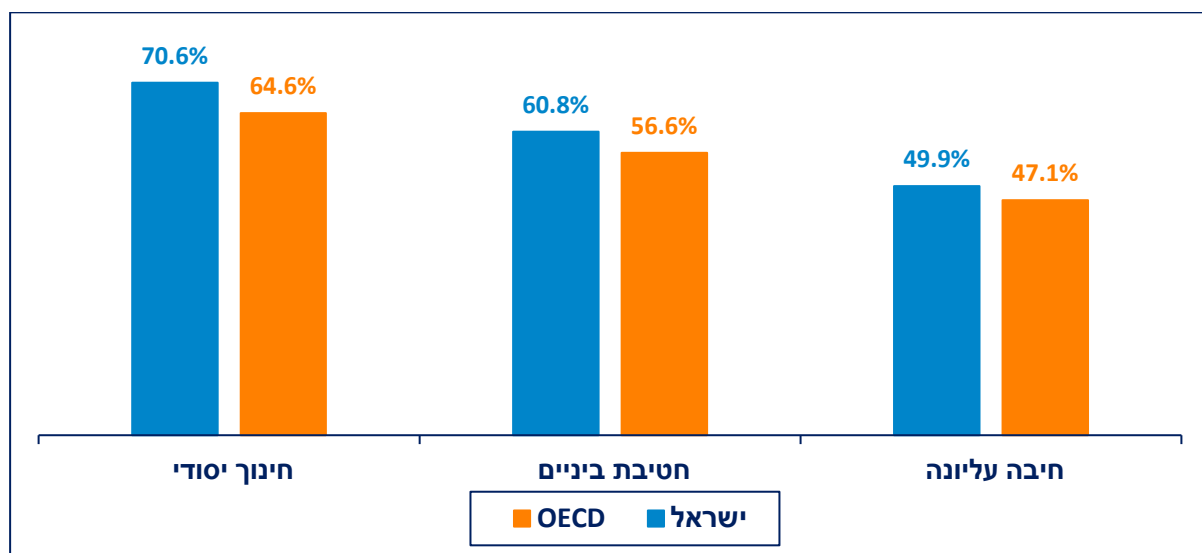
לוח 3.4: שיעור מורות לפי שלב חינוך ב-2018

שלב חינוך				
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	
70.5	78.7	85.7	99.4	ישראל
59.7	67.5	82.3	96.5	OECD

מקור: EAG 2020, Table D5.1 p. 430

- בישראל נשים מהוות כ-71% ממנהלי בתי ספר בחינוך היסודי, כ-61% בחט"ב וכחצי בחט"ע. שיעור הנשים ממנהלי בתי הספר גבוה יותר בישראל בהשוואה לממוצע ה-OECD. שיעור הנשים מהמנהלים יורד עם עלייה בשלב החינוך.

תרשים 3.7: שיעור הנשים מתוך כלל מנהלי בתי הספר, לפי שלב חינוך ב-2017

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

- בישראל בממוצע, המורים מבוגרים מהמורות. בישראל וב-OECD גיל ממוצע של המורות וגיל ממוצע של המורים עולה עם העלייה בשלבי החינוך. המורות והמורים המבוגרים ביותר עובדים בחטיבה העליונה.

לוח 3.5: גיל ממוצע של המורים ב-2018, לפי שלב חינוך ולפי מגדר

	שלב חינוך		
	חינוך יסודי	חטיבת ביניים	חטיבה עליונה
ישראל - סה"כ	40.9	42.8	44.2
נשים	40.7	42.4	43.3
גברים	42.3	44.3	46.4
OECD - סה"כ	43.5	44.7	45.7
נשים	43.5	44.5	45.2
גברים	43.3	44.9	46.5

מקור: מחושב על בסיס נתוני אתר OECDstat

שכר מורים

PPP

- הסל שנבחר ע"י EAG לצורך חישוב נתוני השכר ב-2020 EAG הוא שער החליפין Private consumption. PPP=4.191 נמדד על-פי יכולת הצריכה הפרטית של האוכלוסייה בינואר 2019. נתון זה חשוב לצורך ההשוואה בין ישראל למדינות ה-OECD.

PPP מתואם לפי GDP לשנת 2017, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ- 3.745 ש"ח

בישראל השכר בפועל של המורים בני 55-64 גבוה יותר מעמיתיהם ב-OECD

- בחינוך הקדם יסודי שכר בפועל של המורים בישראל גבוה ב-3% מזה של ה-OECD. בחט"ב הוא נמוך בכ-5% ובחינוך היסודי ובחטיבה העליונה בכ-6%.

לוח 4.5: ההשוואה בין שכר בפועל ב-PPP בישראל וב-OECD ב-2019

שלב חינוך				
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי	
46,694	43,947	41,258	40,029	ישראל
49,778	46,225	43,942	38,677	OECD
0.94	0.95	0.94	1.03	היחס ישראל/OECD

מקור: EAG 2020, Table D3.12 web

- בישראל כמו ב-OECD, ובכל שלבי החינוך, השכר בפועל של מורים בני 25-34 נמוך מזה של מורים בני 55-64, אבל ההבדל גדול יותר בישראל.
- בכל שלבי החינוך ב-2019 השכר בפועל של המורים בני 25-34 בישראל נמוך מזה של עמיתיהם ב-OECD. לעומת זאת, השכר בפועל של המורים בני 55-64 גבוה יותר בישראל.

- בין 2014 ל-2019 שכר בפועל של המורים בישראל וב-OECD גדל בכל שלבי החינוך ובכל קבוצת הגיל. מהשוואת קבוצות הגיל דומות בישראל וב-OECD עולה ששיעור הגידול בישראל גבוה בהרבה. לדוגמה, שכר מורה חט"ב בן 55-64 גדל ב-OECD בכ-2.6% ובישראל בכ-24.7%, כמעט פי 10.

לוח 4.8: השינוי בשכר בפועל של המורים בין 2014 ל-2019 לפי קבוצת גיל ושלב חינוך (2014=100)

שלב חינוך				קבוצת גיל	
חטיבה עליונה	חטיבת ביניים	חינוך יסודי	חינוך קדם יסודי		
	109.7	115.1	117.0	25-34	ישראל
	124.7	121.0	120.3	55-64	
104.5	105.1	107.4	106.4	25-34	OECD
102.4	102.6	104.4	103.5	55-64	

מקור: עיבודים של אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך. EAG 2020 D3.12, web, EAG 2016, Table D3.4

* בישראל אין מידע לפי קבוצות גיל על השכר בפועל של המורים בחטיבה העליונה.

- בישראל שיעור גידול השכר בפועל של המורים המבוגרים בכל שלבי החינוך גבוה יותר מזה של המורים הצעירים (בין כ-3% בחינוך הקדם יסודי לכ-15% בחט"ב). ב-OECD התופעה הפוכה: קיימת ירידה של כ-3% בחינוך הקדם יסודי, בחינוך היסודי ובחט"ב.

שכר המורה בפועל בישראל גבוה יותר מאשר מורה ממוצע ב-OECD ביחס לעמיתם במשק

- בשנת 2019 שכר ממוצע בפועל של המורים ביחס לשכר בעלי השכלה שלישונית במשק, גבוה יותר בכל שלבי החינוך בהשוואה יחס זה בממוצע מדינות ה-OECD.

לוח 4.9: היחס בין ממוצע השכר בפועל של מורה במשרה מלאה לשכר הממוצע של בעלי השכלה שלישונית במשק (2019)

חט"ע	חט"ב	יסודי	קדם יסודי	
0.97	0.91	0.86	0.83	ישראל
0.94	0.89	0.85	0.80	ממוצע OECD

מקור: עיבודים של אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך. EAG 2020 D3.8, web

נתון זה הינו משמעותי ובא לתאר את כוח הקנייה של המורים ביחס לעובדים מקבילים באותה מדינה. בארה"ב לדוגמא, מורה ביסודי משתכר ב-62% משכר עמיתו בבעל השכלה שלישונית שאינו מורה לעומת מורה בישראל המשתכר ב-14% פחות משכר בעל השכלה שלישונית במשק. יש לציין כי יחס זה בחטיבה העליונה אמור להשתפר עוד עד יישום מלא של רפורמת עוז לתמורה.

- בישראל שכר המורים קרוב יותר לזה של בעלי השכלה שלישונית במשק בשתי קבוצות הגיל של הצעירים והמבוגרים. לעומת זאת מורים מבוגרים (55-64) מתוגמלים ב- OECD פחות לעומת בני גילם במדינה ולעומת הצעירים (25-34). כלומר, שכר המורים לפי ממוצע מדינות ה- OECD, צומח בקצב נמוך יותר ולכן נשחק באופן יחסי.

שכר מורים בפועל לשעה גבוה יותר בישראל מאשר ב-OECD

- ההשתכרות לשעת עבודה לפי שעות הנוכחות הנדרשות בבית הספר הינה בהשוואה למדינות המדווחות באופן זה. השכר לשעת נוכחות בבית הספר בישראל בהשוואה לממוצע שכר שעת נוכחות ב- OECD קטן ב-9% בחינוך היסודי ובחט"ע וב-4% בחט"ב. השכר בשעה בישראל גבוה ב-26% בחינוך הקדם יסודי.

לוח 4.7: שכר לשעת עבודה ממוצעת לפי שעות נוכחות בבית ספר במחירי PPP - שכר בפועל, 2019

שכר בפועל לפי שעות נוכחות	קדם יסודי	יסודי	חט"ב	חט"ע
ישראל	37.9	33.7	37.3	39.0
ממוצע OECD	30.1	36.9	39.0	43.0
יחס לשעת מורה ישראל / OECD	1.26	0.91	0.96	0.91

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך:

EAG 2020, Tables D3.12 web, D4.1

המורות מרוויחות יותר מהמורים

- ההשוואה בשכר המורים מראה שבישראל הבדל השכר לטובת הנשים בהשוואה לגברים. נשים מרוויחות כ-1% פחות ביסודי, כ-4% יותר בחט"ב וכ-15% יותר בקדם יסודי.

מנהלי בית ספר בחינוך היסודי ובחט"ע קבלו שכר בפועל גבוה מזה של עמיתיהם ב-OECD ושכר נמוך יותר בחט"ב.

- בישראל מנהלי בתי ספר קבלו שכר בפועל גבוה יותר מזה של עמיתיהם בארגון בחינוך היסודי ובחטיבה העליונה ונמוך יותר בחטיבת הביניים. בישראל ובארגון שכר בפועל של המנהלים גבוה מזה של המורים.

לוח 4.16: שכר בפועל של מנהלי בית ספר בישראל וב-OECD, לפי שלב חינוך ב-PPP, 2019

חט"ע	חט"ב	חינוך יסודי	
80,648	71,558	73,109	ישראל
79,531	73,404	67,365	OECD

מקור: EAG 2020, Table D3.3 p. 398

- שכר סטטוטורי מינימלי ומקסימלי של מנהלי בתי ספר בחינוך היסודי גבוה בהקבלה לממוצע שכר מנהלים ב-OECD. בחטיבת ביניים, השכר המינימלי דומה לזה של הארגון והשכר המקסימלי נמוך יותר. בחטיבה העליונה, השכר המינימלי נמוך יותר והשכר המקסימלי גבוה יותר.

לוח 4.15: שכר סטטוטורי מינימלי ומקסימלי של מנהלי בית ספר, לפי שלב חינוך ב-PPP, 2019

חטיבה העליונה		חטיבת ביניים		חינוך יסודי		מדינה
שכר מקסימלי	שכר מינימלי	שכר מקסימלי	שכר מינימלי	שכר מקסימלי	שכר מינימלי	
*105,909	*42,451	83,331	51,603	83,102	51,535	ישראל
88,322	54,287	86,974	52,077	78,877	47,582	OECD

מקור: EAG 2020, Table D3.4 p. 399

* בחטיבה העליונה 91% ממנהלי בתי ספר בישראל מקבלים את שכרם לפי תנאי רפורמת 'עוז לתמורה' ו-9% לפי התנאים הקיימים מלפני הרפורמה. מקור מקסימום השכר הוא סולם השכר לפי תנאי 'עוז לתמורה' (91% מהמנהלים) ומקורו מינימום השכר הוא סולם השכר לפי התנאים הקודמים (9% מהמנהלים). הסולם לפי תנאי הרפורמה נע בין \$45,570 ל-\$105,909 והסולם לפי תנאי טרום הרפורמה נע בין \$42,451 ל-\$91,329.

- השכר הסטטוטורי המינימלי והשכר המקסימלי בחינוך היסודי של מנהלי בית ספר בישראל זהים לאלה שבחט"ב. הסיבה היא שבשני שלבי החינוך שכר המנהל מתבסס על אותם הסכמים קיבוציים וטבלת שכר זהה. שכר המינימלי בשלבי חינוך אלה גבוה מזה שבחט"ע ושכר מקסימלי נמוך יותר.

הוצאה לאומית

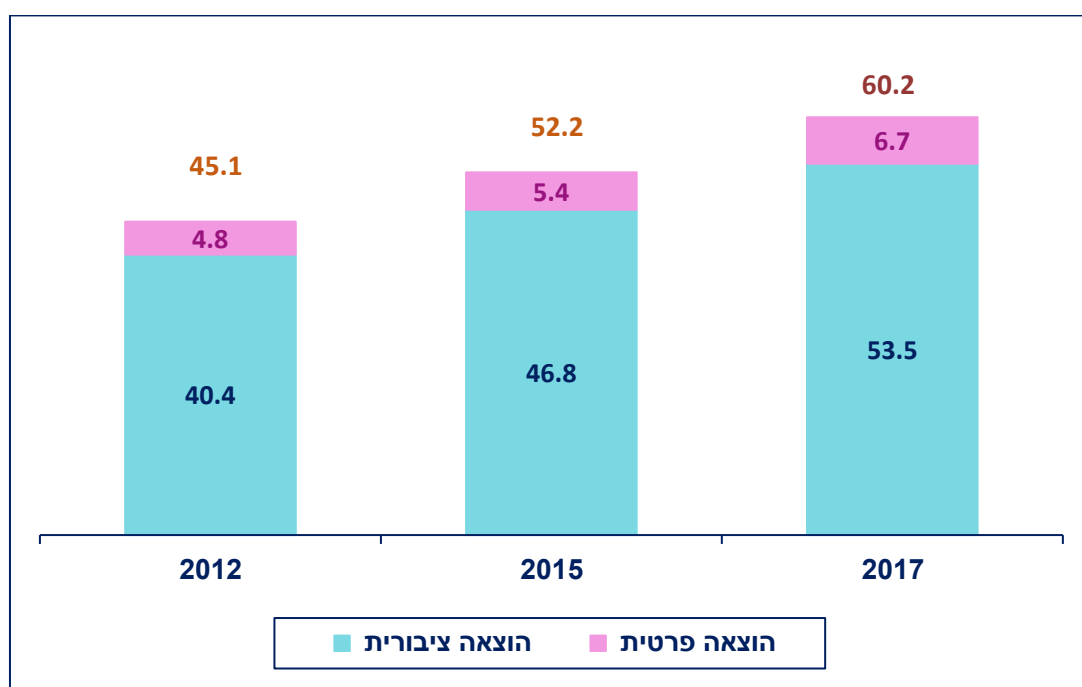
PPP מתואם לפי GDP לשנת 2017, משמש לחישוב ההוצאה הלאומית ושווה ערך לכ- 3.745 ש"ח

בין השנים 2012-2017 גידול ההוצאה הציבורית לחינוך במיליארדי ₪ הוא פי 6.9 גדול יותר מגידול ההוצאה הפרטית

- נתוני שנת 2017 מראים כי חלק ההוצאה לחינוך במוסדות חינוך בכל שלבי החינוך, מגילאי 2-5 ועד להשכלה השלישית, כאחוז מהתמ"ג (מתודת החישוב על-פי ההנחיות החדשות של ה-OECD), בישראל עמד על 7.5% לעומת 5.7% בממוצע ה-OECD. בשלבי החינוך הטרם יסודי², יסודי, על-יסודי ועל תיכוני ההוצאה בישראל עמדה על 6.0% לעומת 4.3% בממוצע ה-OECD.
- ההוצאה הדולרית בממוצע לתלמיד בישראל נמוכה מזו של מדינות ה-OECD והיא מהווה 67% מהוצאת ה-OECD לתלמיד בחינוך הקדם יסודי ו-91% בחינוך היסודי, העל יסודי והעל תיכוני לא גבוה.
- משנת 2012, סך ההוצאות הפרטיות והציבוריות על חינוך בשקלים גדלו, אומנם במיליארדי ₪. ההוצאה הציבורית גדלה פי 6.9 יותר מההוצאה הפרטית. אך שיעור ההוצאה הפרטית גדל יחסית יותר: ההוצאה הפרטית גדלה ב-40% וההוצאה הציבורית גדלה בכ-32%. נתונים אלה מראים שהמדינה הגדילה את ההשקעה בחינוך, למרות שחלק ההוצאה הפרטית לחינוך גדל משמעותית.

² החינוך הטרם יסודי מתייחס לגילאי 2-5, לפני כניסה לחינוך היסודי.

תרשים 5.6: ההוצאה הציבורית והפרטית למוסדות חינוך של החינוך היסודי, העל-יסודי והעל-תיכוני בישראל (מיליארד ₪)

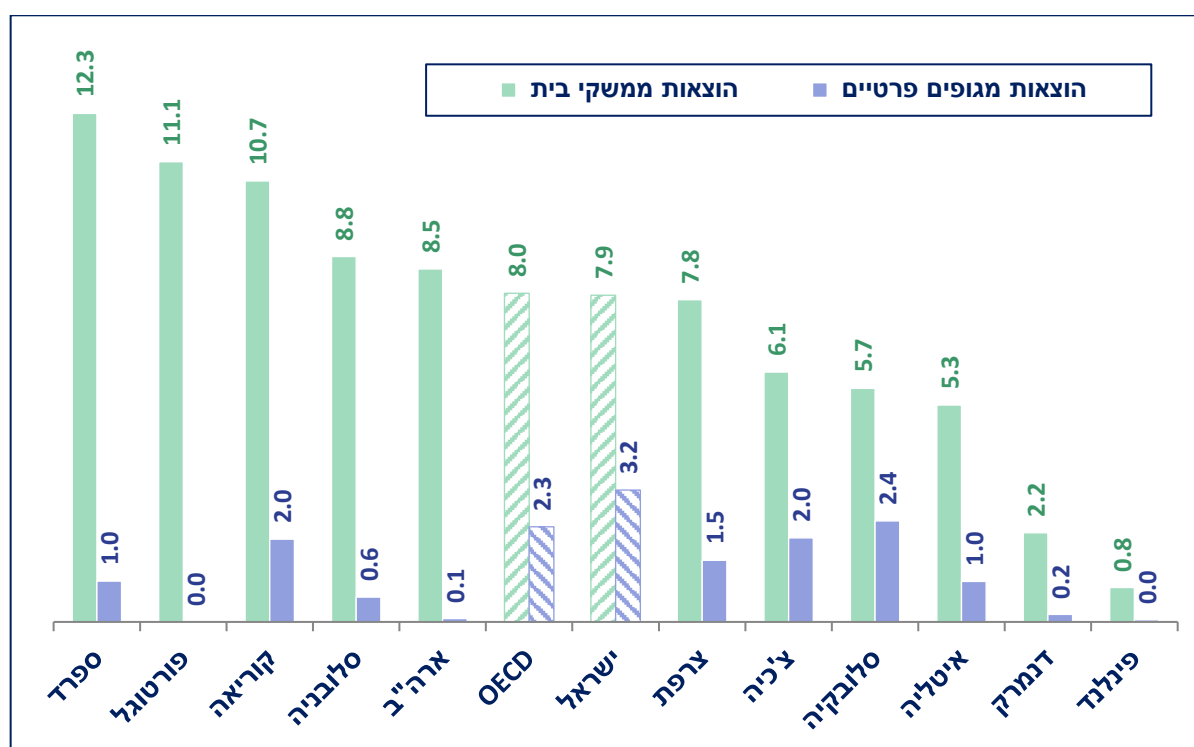
מקור: עיבוד מאת אגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך, על בסיס OECDstat & EAG 2020, Table X2.1 p. 440

- ההוצאה לחינוך של משקי בית, שהיא בעיקר תשלומי הורים, וההוצאה לחינוך של גופים פרטיים וגופים בינלאומיים מהוות 2 החלקים של ההוצאה הפרטית לחינוך. בהמשך ההוצאה של גופים בינלאומיים נכללה בזו של גופים פרטיים.

שיעור ההוצאה של משקי בית בישראל דומה לזה שב-OECD: 7.9% בישראל מול 8.0% בארגון. לעומת זאת שיעור ההוצאה של גופים פרטיים גבוה יותר בישראל (3.2% מול 2.3%). זאת הסיבה שבישראל שיעור ההוצאה הפרטית גבוה יותר.

שיעור ההוצאה של משקי בית בישראל לא גבוה במיוחד. ישראל מדורגת במקום 14 מתוך 32 מדינות מבחינת גובה ההוצאה.

תיבה 5.2: ההוצאה לחינוך של משקי בית ושל גופים פרטיים כאחוז מההוצאה לחינוך ב-2017

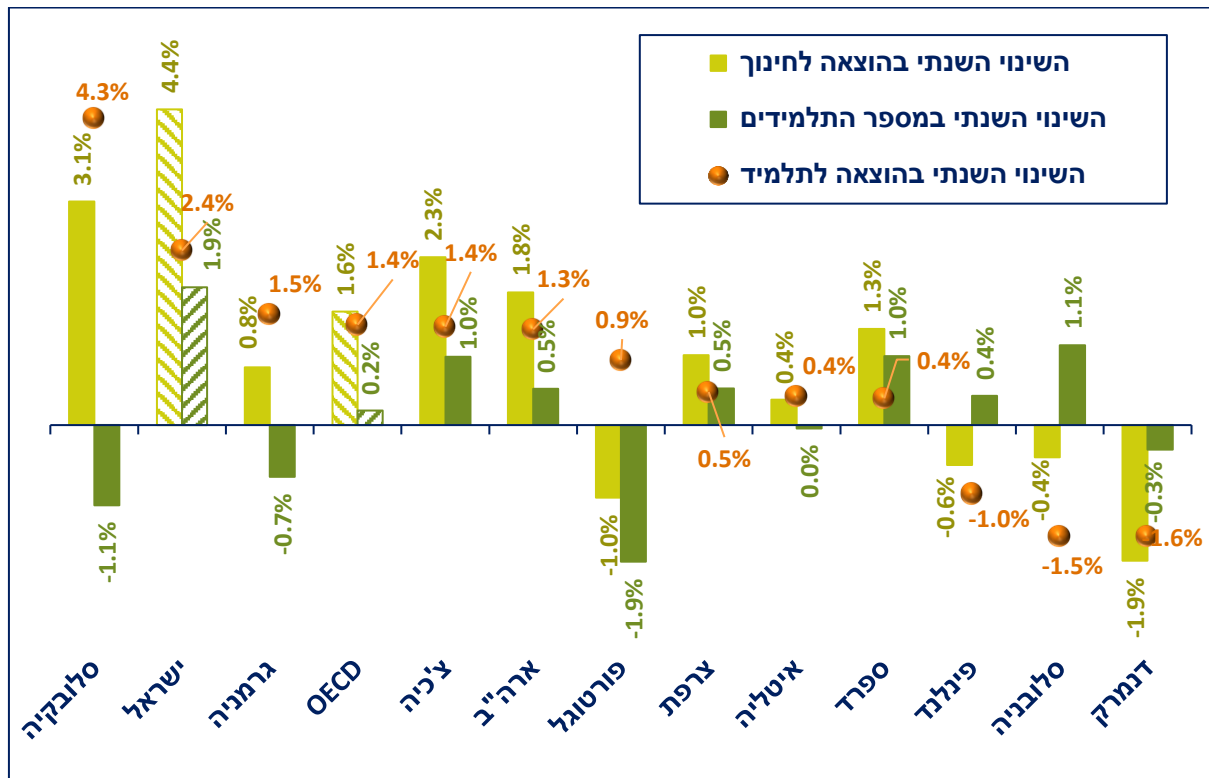
מקור: עיבוד מתוך נתוני EAG 2020 Table C3.1, p. 300.

הוצאה לחינוך גבוהה לצד מספר תלמידים גבוה

- הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד בישראל מסתכם בין השנים 2012-2017, ב-4.4% לשנה לעומת ממוצע ה-OECD ב-1.6% לשנה.
- בין השנים 2012-2017, ישראל דורגה במקום הרביעי בשיעור הגידול השנתי של ההוצאה לחינוך ובגידול מספר התלמידים.
- הסיבה העיקרית להוצאה פר תלמיד הנמוכה בישראל: מספר התלמידים הגבוה בישראל (ומכאן, מספר התלמידים הגבוה בכיתה), 10% גידול באותם שנים לעומת 1% בממוצע ה-OECD, משפיעים על הוצאה נמוכה לתלמיד.

הגדלת ההוצאה לחינוך התחלקה בין מספר גדול של תלמידים הנובע הן משיעור הריבוי הטבעי הגבוה וכוח החזקה והן מההגירה החיובית לישראל. למרות הגידול בהוצאה הכללית שיעור השינוי בהוצאה לתלמיד אינו מאד גבוה ביחס למדינות בעלות ריבוי טבעי נמוך ואף שלילי. ההשוואה בין ישראל לסלובקיה בתרשים הבא מראה שסלובקיה עם שיעור הוצאה לחינוך נמוך יותר מקבלת גידול בהוצאה לתלמיד גבוה יותר בגלל צמצום שנתי ב-1.1% במספר התלמידים.

תרשים 5.3: הגידול בהוצאה השנתית לתלמיד, מספר התלמידים לשנה וסך ההוצאה על מוסדות חינוך לשנה (2012-2017)

מקור: EAG 2020 Table C1.3, p. 280

השכלה

השכלה שלישונית – בוגרי חינוך גבוה הכולל בעלי תואר אקדמאי ובעלי השכלה על תיכונית עם תעודה

אוכלוסיית ישראל מהמשכילות בעולם

- ב-2019 ישראל היא מדינה עתירת השכלה. אחוז בעלי ההשכלה השלישונית גבוה בהרבה מזה של ממוצע OECD³ (50.2% לעומת 38.0%). במקביל, אחוז מעוטי ההשכלה נמוך למדי: 12.9% בישראל לעומת 22.1% בממוצע OECD. למרות הקושי להגדיל את שיעורי בעלי השכלה הגבוהה בקרב אוכלוסייה שמלכתחילה נחשבת משכילה מאד, עדיין מצליחה מערכת החינוך בישראל להשיג גידול בשיעור בעלי השכלה שלישונית וצמצום גדול יותר בקרב האוכלוסייה הפחות משכילה.

³ גם בהסתכלות על כלל המדינות, יש רק שש מדינות חברות ה-OECD ששיעור בעלי ההשכלה השלישונית בהן שווה או גבוה מ-50%: קנדה, ישראל, אירלנד, לוקסמבורג, קוריאה ויפן.

לוח 6.1: התפלגות (באחוזים) של גילאי 25-64 לפי רמת ההשכלה ב-2010 ו-2019

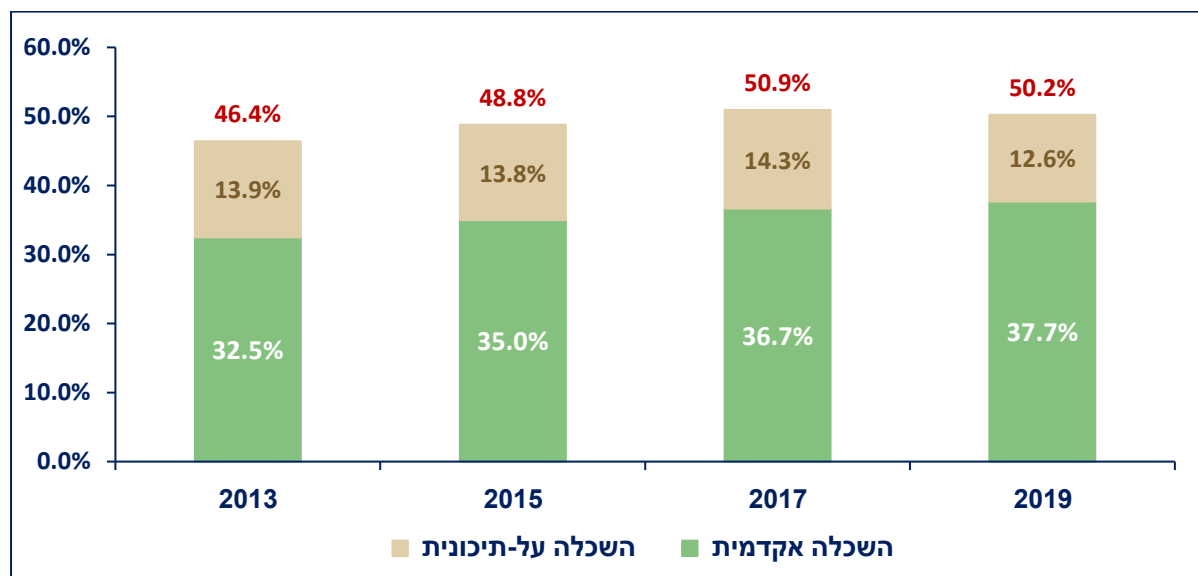
2019			2010			
השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	השכלה שלישונית	חטיבה עליונה*	עד חטיבת ביניים, כולל	
50.2%	36.8%	12.9%	45.6%	36.5%	17.9%	ישראל
38.0%	40.5%	22.1%	30.3%	44.6%	25.1%	OECD

מקור: עיבודים מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך מתוך EAG 2020, Table A1.1, p. 51

* כולל חינוך על-תיכוני שאינו חינוך גבוה.

- אחוז בעלי השכלה נמוכה או שווה לחטיבת הביניים, היה בשנת 2010 17.9% וירד ל-12.9% בשנת 2019. השיעור הממוצע במדינות ה-OECD לבעלי השכלה נמוכה עומד על 22.1% כאשר אנגליה, שוודיה, לוקסמבורג ולטביה הינן המדינות היחידות בהן התרחש גידול בשיעור זה.
- בשנתיים האחרונות שיעור בעלי השכלה גבוהה ירד מ-50.9% ל-50.2%. בדיקת הנתונים מראה שמשנת 2013 שיעור בעלי תואר אקדמי עולה בהתמדה מ-32.5% ל-37.7% ב-2019 (גידול של 16%). בשנים אלו, שיעור בעלי השכלה על תיכונית גבוהה עלה ל-14.3% בשנת 2017 ולאחר מכן ירד ל-12.6% בשנת 2019. במקור הירידה משנת 2017 בשיעור בעלי השכלה שלישונית הינו בירידה בשיעור בעלי השכלה על תיכונית.

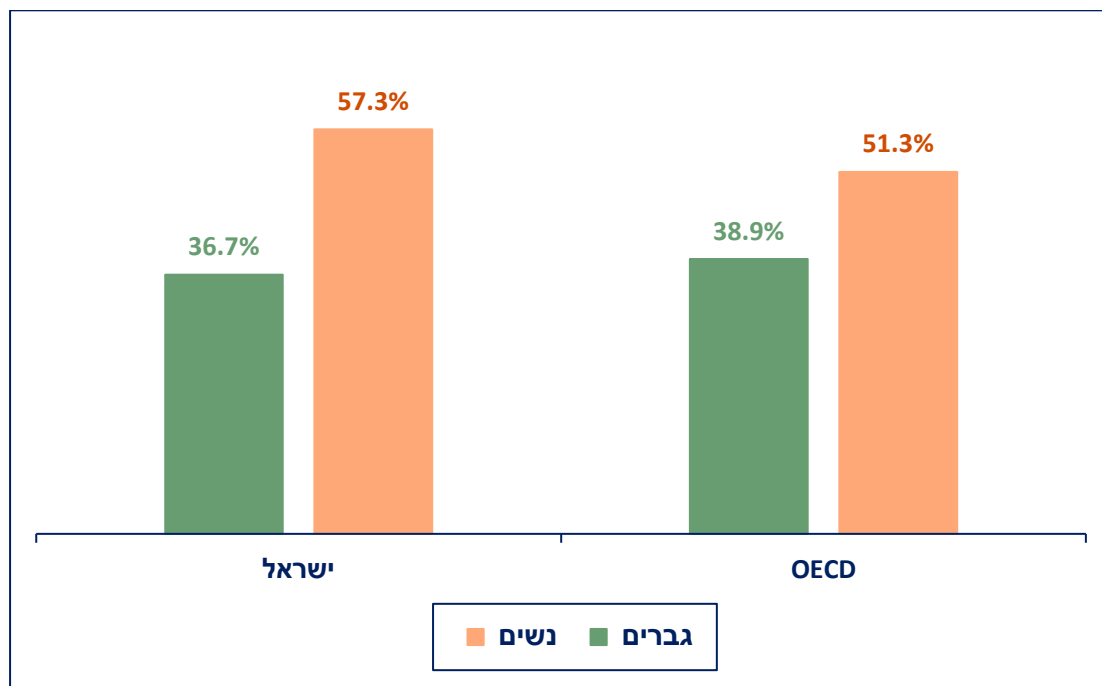
תרשים 6.6: שיעור בעלי השכלה שלישונית בישראל, לפי סוגי השכלה, גילאי 25-64, לאורך שנים

מקור: EAG 2020, Table A1.1, p. 51

- שיעור בעלי השכלה גבוהה של נשים בנות 25-34 גבוה בהרבה מזה של גברים באותה קבוצת גיל, בישראל וב-OECD. ההפרש מגיע ל-20% בישראל ול-12% ב-OECD. אחת הסיבות ששיעור זה אצל גברים נמוך בישראל היא דחיית לימודים גבוהים בכמה שנים בגלל השירות הצבאי.

תרשים 6.4: שיעור בעלי השכלה גבוהה אצל בני 25-34 לפי מגדר, בישראל וב-OECD, ב-2019

מקור: EAG 2020, Table A1.2, p. 52

- בהשוואה ל-OECD הסטודנטים בתואר ראשון, תואר שני ודוקטורט בישראל מבוגרים יותר.

לוח 6.4: גיל ממוצע של הסטודנטים החדשים לפי סוג חינוך אקדמי ב-2018 (בשנים)

דוקטורט Ph.D	תואר שני MA	תואר ראשון BA	
34.6	32.9	24.3	ישראל
31.4	27.5	21.8	OECD

מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

- נשים מהוות רוב אצל הסטודנטים האקדמיים בתואר ראשון, תואר שני ודוקטורט וכחצי מהסטודנטים בלימודים על תכונים.

לוח 6.6: שיעור הנשים המתחילות את לימודיהן הגבוהים לפי סוג לימודים (2018)

השכלה				
על-תיכונית	אקדמית			
	דוקטורט Ph.D	תואר שני MA	תואר ראשון BA	
49.5%	63.1%	52.5%	59.0%	ישראל
52.8%	56.3%	48.5%	54.2%	OECD

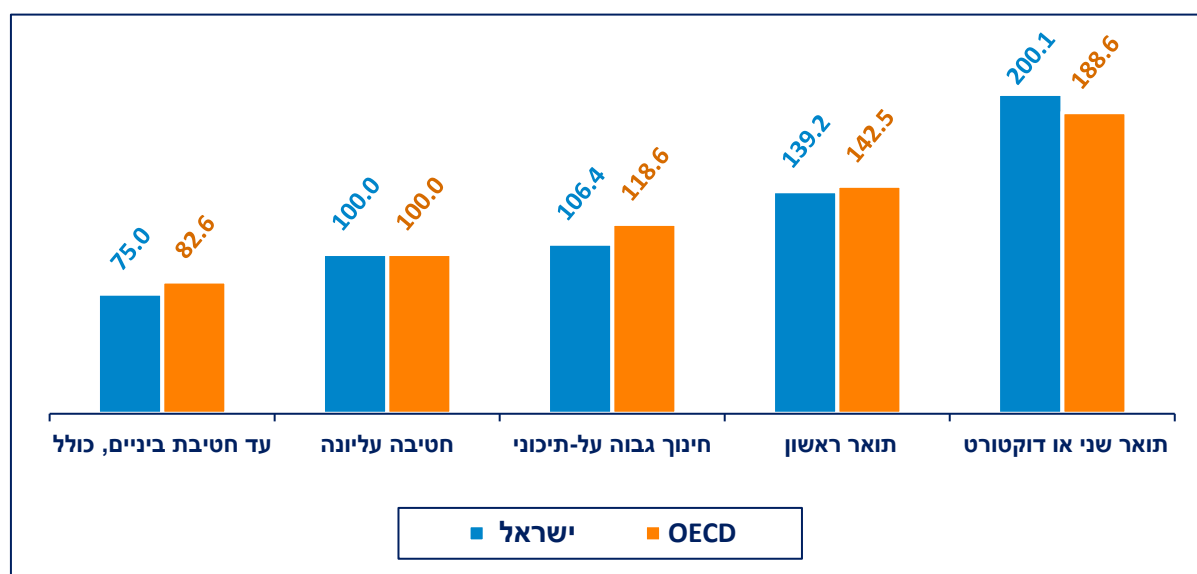
מקור: עיבוד מאגף א' כלכלה וסטטיסטיקה, משרד החינוך OECDstat

- בישראל שיעור בעלי השכלה נמוכה גבוה יותר אצל בני 64-55. ב-2019 הם מהווים כחמישית קבוצת הגיל.

שכר העובדים עולה עם רמת ההשכלה

- בישראל, כמו ב-OECD, שיעור התעסוקה בקרב בני 64-25 ב-2019 עולה עם רמת ההשכלה.
- בישראל השכר הממוצע עולה עם רמת ההשכלה. בהשוואה לשכר של בעל השכלה תיכונית בעל MA ודוקטורט מקבל שכר גדול יותר מפי 2 ושכרו של בעל השכלה נמוכה (עד חט"ב כולל) נמוך בכ-25%.

תרשים 6.10: שכר העובדים בני 25-64 לפי רמת ההשכלה ביחס לשכר של עובד בעל השכלה תיכונית ב-2019 (חטיבה עליונה = 100)

מקור: EAG 2020, Tables A4.1, p. 95